

DENETİM KURULUŞU VE DENETÇİLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE SORUMLULUKLARI

1

Mehmet Akif TEKEREK

Uzman

DENETİM KURULUŞU VE DENETÇİLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Denetim kuruluşları ve denetçilerin gerek denetledikleri işletmelere, gerekse bu işletmelerle yatırım vb ilişkileri bulunan 3. kişilere ve kamu kurumlarına karşı uymak zorunda oldukları yasal yükümlülükleri bulunmaktadır.

Mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde denetim kuruluşu ve denetçilerin uymak zorunda oldukları temel yükümlülükleri şu şekilde gruplandırmak mümkündür:

- **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda düzenlenen yükümlülükler,**
- **Bağımsız Denetim Yönetmeliğinde düzenlenen yükümlülükler**

DENETİM KURULUŞU VE DENETÇİLERİN 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNDA DÜZENLENEN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

- **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 399 uncu maddesinde düzenlenen, denetçinin seçimi, görevden alınması ve sözleşmenin feshine ilişkin hükümlere uymak, bu hükümlere aykırı denetim faaliyetlerini üstlenmemek:**

I - Seçim, görevden alma ve sözleşmenin feshi

MADDE 399- (1) Denetçi, şirket genel kurulunca; topluluk denetçisi, ana şirketin genel kurulunca seçilir. Denetçinin, her faaliyet dönemi ve her hâlde görevini yerine getireceği faaliyet dönemi bitmeden seçilmesi şarttır. Seçimden sonra, yönetim kurulu, gecikmeksizin denetleme görevini hangi denetçiye verdiğini ticaret siciline tescil ettirir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile internet sitesinde ilan eder.

(2) Denetçiden denetleme görevi, sadece dördüncü fıkrada öngörüldüğü şekilde ve başka bir denetçi atanmışsa geri alınabilir.

(3) Konsolidasyona dâhil olan ana şirketin finansal tablolarını denetlemek için seçilen denetçi, başka bir denetçi seçilmediği takdirde, topluluk finansal tablolarının da denetçisi kabul edilir.

(8) Denetçi denetleme sözleşmesini, sadece haklı bir sebep varsa veya kendisine karşı görevden alınma davası açılmışsa feshedebilir. Görüş yazısının içeriğine ilişkin fikir ayrılıkları ile denetlemenin şirketçe sınırlandırılmış olması veya görüş yazısı vermekten kaçınma haklı sebep sayılamaz. Denetçinin sözleşmeyi feshi yazılı ve gerekçeli olmalıdır. Denetçi fesih tarihine kadar elde ettiği sonuçları genel kurula sunmakla yükümlüdür; bu sonuçlar 402 nci maddeye uygun bir rapor hâline getirilerek genel kurula verilir.

(9) Denetçi altıncı fıkra hükmüne göre fesih ihbarında bulunduğu takdirde, yönetim kurulu hemen, geçici bir denetçi seçer ve fesih ihbarını genel kurulun bilgisine, seçtiği denetçiyi de aynı kurulun onayına sunar.

➤ **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 400 üncü maddesinde düzenlenen yasaklara uymak, söz konusu yasakların mevcut olduğu denetimleri üstlenmemek,**

TTK Madde 400: Aşağıdaki hâllerden birinin varlığında, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir ve/veya sermaye şirketi ve bunların ortaklarından biri ve bunların ortaklarının yanında çalışan veya bu cümlede anılan kişilerin mesleği birlikte yaptıkları kişi veya kişiler, ilgili şirkette denetçi olamaz. Şöyle ki, önceki cümlede sayılanlardan biri;

- a) Denetlenecek şirkette pay sahibiyse,
- b) Denetlenecek şirketin yöneticisi veya çalışanıysa veya denetçi olarak atanmasından önceki üç yıl içinde bu sıfatı taşımışsa,
- c) Denetlenecek şirketle bağlantısı bulunan bir tüzel kişinin, bir ticaret şirketinin veya bir ticari işletmenin kanuni temsilcisi veya temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, yöneticisi veya sahibiyse ya da bunlarda yüzde yirmiden fazla paya sahipse yahut denetlenecek şirketin yönetim kurulu üyesinin veya bir yöneticisinin alt veya üst soyundan biri, eşi veya üçüncü derece dâhil, üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısımsa,
- d) Denetlenecek şirketle bağlantı hâlinde bulunan veya böyle bir şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip olan bir işletmede çalışıyorsa veya denetçisi olacağı şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip bir gerçek kişinin yanında herhangi bir şekilde hizmet veriyorsa,
- e) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının düzenlenmesinde denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunmuşsa,
- f) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının çıkarılmasında denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunduğu için (e) bendine göre denetçi olamayacak gerçek veya tüzel kişinin veya onun ortaklarından birinin kanuni temsilcisi, temsilcisi, çalışanı, yönetim kurulu üyesi, ortağı, sahibi ya da gerçek kişi olarak bizzat kendisi ise,
- g) (a) ilâ (f) bentlerinde yer alan şartları taşıdığı için denetçi olamayan bir denetçinin nezdinde çalışıyorsa,
- h) Son beş yıl içinde denetçiliğe ilişkin meslekî faaliyetinden kaynaklanan gelirinin tamamının yüzde otuzundan fazlasını denetlenecek şirkete veya ona yüzde yirmiden fazla pay ile iştirak etmiş bulunan şirketlere verilen denetleme ve danışmanlık faaliyetinden elde etmişse ve bunu cari yılda da elde etmesi bekleniyorsa,
O şirkete denetçi olamaz.

- **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 402 nci maddesine göre;**
  - Yapılan denetimin türü, kapsamı, niteliği ve sonuçları hakkında, gereken açıklıkta, anlaşılır, basit bir dille yazılmış ve geçmiş yıllla karşılaştırmalı olarak hazırlanmış, finansal tabloları konu alan bir rapor düzenlemek,
  - Bu raporu şirketin yönetim kuruluna teslim etmek ve
  - Yapılan çalışmanın sonuçları hakkında şirketin genel kurulunu bilgilendirmek,

- **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 402 nci maddesine göre;**
  - Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu finansal tablolar ile tutarlılığı ve gerçeğe uygunluğu açısından değerlendirmek,
  - Bu değerlendirmeler sonucunda ulaştığı sonuçları ayrı bir rapor haline getirmek,
  - Bu raporu bağımsız denetim raporu ile birlikte şirketin yönetim kuruluna sunmak ve
  - Bu konuda elde ettiği sonuçlar hakkında şirketin genel kurulunu bilgilendirmek,

- **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 398 nci maddesine göre;**
  - 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 378 inci maddesi uyarınca payları borsada işlem gören şirketlerde kurulan Riskin Erken Saptanması ve Yönetimi Komitesinin yapısı ve uygulamalarını değerlendirmek,
  - Bu değerlendirme sonucu ulaştığı sonuçları ayrı bir rapor haline getirmek ve
  - Bu raporu bağımsız denetim raporu ile birlikte şirketin yönetim kuruluna sunmak,

- **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 398 inci maddesine göre;**
  - Payları borsada işlem görmeyen şirketlerde, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 378 inci maddesi uyarınca Riskin Erten Saptanması ve Yönetimi Komitesinin kurulmasının gerekli olup olmadığı konusunda değerlendirme yapmak,
  - Bu komitenin kurulmasını gerekli gördüğü durumlarda bunu derhal şirketin yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmek,

➤ **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 404 üncü maddesinde düzenlenen sır saklama yükümlülüklerine uymak;**

TTK MADDE 404: (1) Denetçi ve özel denetçi, bunların yardımcıları ile denetleme yapmasına yardımcı olan temsilcileri, denetimi dürüst ve tarafsız bir şekilde yapmak ve sır saklamakla yükümlüdür. Faaliyetleri sırasında öğrendikleri, denetleme ile ilgili olan iş ve işletme sırlarını izinsiz olarak kullanamazlar. Kasten veya ihmal ile yükümlerini ihlal edenler şirkete ve zarar verdikleri takdirde bağlı şirketlere karşı sorumludurlar. Zarar veren kişi birden fazla ise sorumluluk müteselsildir.

(2) Birinci fıkrada öngörülen yükümlüğün yerine getirilmesinde ihmali bulunan kişiler hakkında, verdikleri zarar sebebiyle, her bir denetim için yüzbin Türk Lirasına, pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde ise üçyüzbin Türk Lirasına kadar tazminata hükmedilebilir. İhmalleriyle zarara sebebiyet veren kişilere ilişkin bu sınırlama denetime birden çok kişinin katılmış veya birden çok sorumluluk doğurucu eylemin gerçekleştirilmiş olması hâlinde uygulandığı gibi, katılanlardan bazılarının kasıtlı hareket etmiş olmaları durumunda da geçerlidir.

(3) Denetçinin bağımsız denetim yapmak üzere yetkilendirilen bir sermaye şirketi olması hâlinde sır saklama yükümü bu kurumun yönetim kurulunu ve üyelerini ve çalışanlarını da kapsar.

➤ **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 407 nci maddesine göre;**

➤ Denetimini yaptıkları şirketin genel kurul toplantısına katılmak,

DENETİM KURULUŞU VE DENETÇİLERİN BAĞIMSIZ DENETİM YÖNETMELİĞİNDE DÜZENLENEN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

- **Bağımsız Denetim Yönetmeliğinin 23 üncü maddesine göre;**
  - Doğrudan veya dolaylı olarak reklam yapmamak,
  - Reklam sayılabilecek faaliyetlerde bulunmamak,
  - Ticaret unvanlarında, tabela veya basılı kâğıtlarında mesleki ve akademik unvanları dışında başka unvan veya sıfat kullanmamak.

- **Bağımsız Denetim Yönetmeliğinin 24 üncü maddesine göre;**
  - Diğer düzenlemelerde yer alan haksız rekabet halleri saklı kalmak kaydıyla, denetim faaliyetinin niteliğini herhangi bir suretle olumsuz yönde etkileyebilecek veya meslektaşlarına zarar verebilecek tarzda ve ölçüde faaliyet göstermemek,
  - KGK tarafından izin verilen haller hariç olmak üzere, başka bir denetim kuruluşu ve denetçi ile denetim hizmeti ilişkisi devam eden bir denetlenen işletmenin aynı döneme ilişkin denetim hizmet talebini kabul etmemek,

- **Bağımsız Denetim Yönetmeliğinin 35 inci maddesine göre;**
  - Ticari defterlerini, düzenlenen denetim raporlarını, elektronik ve manyetik ortamlarda tutulanlar da dahil olmak üzere, denetim çalışmalarına ve kalite kontrol sistemine ilişkin her türlü belgeyi ekleri ile birlikte en az on yıl süre ile saklamak,
  - KGK tarafından yapılacak incelemelerde istenilen her türlü bilgi, belge, defter ve sair vasıtaların örneklerini ibraz etmek, yazılı ve sözlü bilgi vermek ve tutanakları imzalamak,

➤ **Bağımsız Denetim Yönetmeliğinin 37 inci maddesine göre;**

- Denetim sonuçlarını, 6102 sayılı Kanuna ve Bağımsız Denetim Yönetmeliğine uygun şekilde raporlayıp sunmak, denetim faaliyeti ve sonuçları konusunda genel kurula açıklamalarda bulunmak.
- 6102 sayılı Kanunun 378 inci maddesi uyarınca gerekli hallerde riskin erken saptanması ve yönetimi komitesinin kurulmasını önermek, böyle bir sistem varsa bunun yapısı ve uygulamalarını açıklayan ayrı bir rapor düzenleyerek denetim raporuyla birlikte yönetim kuruluna sunmak.

➤ **Bağımsız Denetim Yönetmeliğinin 37 inci maddesine göre;**

- 6102 sayılı Kanununun 399 uncu maddesinde belirtilen denetçilerin seçimi, görevden alınması ve sözleşmenin feshine ilişkin hükümlere uymak.
- Denetim sözleşmesinin feshi halinde, fesih tarihine kadar elde ettiği sonuçları 6102 sayılı Kanunun 402 nci maddesine uygun bir rapor haline getirerek genel kurulun bilgisine sunmak.
- Bağımsız denetime ilişkin olarak 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve ikincil mevzuat düzenlemeleri dışındaki 6102 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatında öngörülen diğer yükümlülükleri yerine getirmek.

MADDE 44- Denetimlerde sorumluluk

(1) Denetim raporlarının TDS'ye aykırı olması ile bu raporlardaki bilgi ve kanaatlerin yanlış, eksik ve yanıltıcı olması nedeniyle doğabilecek zararlardan, denetim kuruluşları ve denetçiler ayrı ayrı hukuken sorumludurlar.

(2) İdari yaptırımlar, mevzuata aykırılıkları tespit edilen denetim kuruluşları ve denetçiler hakkında uygulanır. Kurumca gerekli görülen hallerde, denetim ekiplerinde görevlendirilen ve işlem ve eylemleriyle mevzuata aykırılığa neden olan denetçiler hakkında da yaptırım uygulanır.

(3) Denetim ekiplerinde, denetçi olarak görevlendirilenler dışında, denetime yardımcı olmak üzere yer alan kişilerin sebep olduğu mevzuata aykırılıklardan, idari yaptırımlar bakımından bu kişiler değil, gözetiminde çalıştıkları denetim kuruluşları ve denetçiler sorumlu tutulur. Denetime yardımcı olmak üzere yer alan kişilerin genel hükümler, bağımsızlık, tarafsızlık ve sır saklama yükümlülüklerinden doğan sorumluluk halleri saklıdır.